

СУЧАСНІСТЬ

В. Олександрів: Нові поезії — С. Домазар: Замок над Водаем — В. Шекспір: Гамлет — Є. Врецьона: Советологія і советологи — О. Горбач: На V Міжнароднім конгресі славистів у Софії — А. Жук: На відкритті пам'ятника І. Когляревському — Л. Винар: Князь Дмитро Вишневецький — Критика і бібліографія — Огляди, нотатки — Лист до редакції — Зміст журналу «Сучасність» за 1963 рік

12 (36)

ГРУДЕНЬ 1963

ВІЛЬЯМ ШЕКСПІР: ГАМЛЕТ (дія друга, сцена 2)

У перекладі Ігоря Костецького

ПОЛОНІЙ Ну, то як ся маємо, мій добрий паничу Гамлете?

ГАМЛЕТ Дякувати Богові.

ПОЛОНІЙ Ви ж знаєте мене, паничу?

ГАМЛЕТ Ще й як. Риботорговець, а як же.

ПОЛОНІЙ Рибо? Торговець? Аж ні, паничу.

ГАМЛЕТ Аж ні? Шкода. Хочу, щоб з вас був риботорговець, а не работорговець.

ПОЛОНІЙ Рибо? Не рабо? А то як, паничу?

ГАМЛЕТ Авжеж, пане. А коли вже рабо, то щоб був порядний раб Божий. Щоб був такий, як личить світові сьому. Щоб був добірний. Щоб був один Божий на десять тисяч тих, що божаться.

ПОЛОНІЙ Дуже правильно, паничу.

ГАМЛЕТ Бо всяке Боже буває. Он сонце — воно теж Боже, ба й само божисте. А яку нікчемну воно черву розводить у здохлому собаці! От і прошу вас: божество цілує убожество. Є в вас дочка?

ПОЛОНІЙ А є, паничу.

ГАМЛЕТ Веліть їй, аби не тинялась у сонці. Само з себе зачаття штука прєблагословенна. Та щоб вашій дочці по-дурному не зачати, частіше виходьте, друже мій, на чати.

ПОЛОНІЙ Що ви тим сказати хочете? — І все та стара музика про дочку. Спершу не впізнав мене. Каже, я — риботорговець. Далеченько, далеченько заблукав. Чому й ні! Я, як ще молодий був, то хіба так вискакував із себе від кохання. Майже отак само. Ану, ще йому скажу. — Читаємо, паничу?

ГАМЛЕТ Слова. Словеса. Глаголи.

ПОЛОНІЙ І про що вони глаголають, паничу?

ГАМЛЕТ Хто гола глупою ніччю?

ПОЛОНІЙ Ні, я не про те. Я питався, паничу, про глузд глаголів, що їх читаєте.

ГАМЛЕТ Глузд — без гнуд. Пороки, пане. Пройдисвіт пише про пороки. З нього сатирик. Каже, пороки приходять у старі роки. Каже, діди обростають сивою бородою. Каже, їм пику тнуть зморшки. Каже, в них з очей тече густа амбра, сливовиця, живиця. І ще каже, в них нестача розуму щедра і при тим ущербні бедра. Всього того, пане, я потужно і могутньо переконаний. Та я проти того, щоб усе

так непогамовано виписувати. Кажу вам: глузд — без гнuzд. Ви, пане, теж постарієтесь, як я, коли б тільки вмiли рачкувати.

ПОЛОНІЙ Здурів, безперечно. Глузд — без гнuzд. А проте, у безглузді чи, про мене, у безгнuzді є щось і від послiдовности. — Тут чисте повітря, паничу, та чи не хотiли б ви додому?

ГАМЛЕТ До дому — до домовини?

ПОЛОНІЙ Гай-гай, у домовині таки нема повітря. То ви слушно. — Ну й рiже, чортяка. І щастить же отак, що божевілля постигає там, де не встигає розум, здорове мислення. Лишу його та й подбаю, щоб здибався з дочкою. — Шановний мій паничу, дозволю собі поручити себе вашій ласці.

ГАМЛЕТ Ви, пане, нічого моїй ласці не можете поручити, за що б я сам не міг поручитися. Крім життя, звичайно. Крім живоття. Крім живота.

ПОЛОНІЙ То на все вам добре, паничу.

ГАМЛЕТ Ох, нудять мене старі йолопи.

Вихід: РОЗЕНКРАНЦ, ГІЛЬДЕНСТЕРН.

ПОЛОНІЙ Панича Гамлета шукаєте? Он-о він.

РОЗЕНКРАНЦ Щастибоже, пане.

Відхід: ПОЛОНІЙ.

ГІЛЬДЕНСТЕРН Шановний паничу.

РОЗЕНКРАНЦ Дорогий паничу.

ГАМЛЕТ А, друзі мої чудові! Що поробляємо, Гільденстерне? А ти, Розенкранце? Гей ви, добрі мої паруб'ята, то як же вам ідеться одному з другим?

РОЗЕНКРАНЦ Як непомітним дітям землі сієї.

ГІЛЬДЕНСТЕРН Та ні, чого! Ми щасливі. Щасливі, бо не перещасливлені. Ми недостатні гудзики на капелюшку долі.

ГАМЛЕТ Ані підoшви на її черевиках?

РОЗЕНКРАНЦ Теж ні, паничу.

ГАМЛЕТ Ага, то ви стали станом у неї на стані. Тобто: в самому осерді її милосердя.

ГІЛЬДЕНСТЕРН Можна і так сказати. А ще можна сказати: ми служимо в її секретних органах.

ГАМЛЕТ А судьба має секретні органи, має. Такі залози внутрішньої секреції, що ой-ой. Знаменита вулишниця. Вельми правильно. Що поза тим нового?

РОЗЕНКРАНЦ Анічогісінько, паничу. Хіба лиш те, що на світі стало чесно.

ГАМЛЕТ Значить, наближається страшний суд. Але ваша новина не відповідає дійсності. Дозвольте розпитати в подробицях. Чим то

ви, мої друзі хороші, чим то ви так у судьби заслужилися, що вона вас у каталажку засилає?

ГІЛЬДЕНСТЕРН А то чого в каталажку, паничу?

ГАМЛЕТ Ну, сюди, в Данію. Чим не буцегарня?

РОЗЕНКРАНЦ Гаразд, — а решта світу?

ГАМЛЕТ Також, також, нівроку. З багатьма добрячими темницями, в'язницями ще й вземлищами. Нівроку. Але не плутайте. Бо це гарні буцегарні. А Данія препаршива.

РОЗЕНКРАНЦ Гадаєте, паничу? Ми дещо інакшої думки.

ГАМЛЕТ Ви можете бути інакшої думки. Саме з себе ніщо ані добре, ані зле. Визначає думка. Отож, для мене тут тюрма.

РОЗЕНКРАНЦ Не думка, лише ваше честолюбство витворює тюрму. Тут надто тісно вашому, ну, духові.

ГАМЛЕТ Ох, Господи. Та я б змістився і в горіховій шкаралуці. І мав би себе за володаря нескінченних просторів. Якби ж то тільки не привиджувались мені поганючі сни.

ГІЛЬДЕНСТЕРН Оті сни — ні, вони таки честолюбство. А правдиве ество честолюбства править лише за тінь сновидіння.

ГАМЛЕТ Чи самий сон — хіба він сам не тінь?

РОЗЕНКРАНЦ Авжеж. І я вважаю честолюбство за таку властивість, що й гетьо вітром підбита. Властивість найлегшої ваги. Тінь тині.

ГАМЛЕТ То хто ж тоді має тіло, плоть? Ясно: наші жебраки. А монархи, а наші на всі боки видовжені герої — лише тіньова сторуна старцювання. Може, підемо до двору? Бо з мене, їйбо, ніякий резонер.

РОЗЕНКРАНЦ та ГІЛЬДЕНСТЕРН Ми до вашої розпорядимости.

ГАМЛЕТ Але ні, не тим робом. Я не хочу ставити вас у рядок з тими, ким порядкую. Сказати поправді, мене обслуговують препа-скудно. Лишаймося на стежці дружби. Що ви робите в Ельсінорі?

РОЗЕНКРАНЦ Відвідуємо вас. Ніякої іншої причини.

ГАМЛЕТ Гей, та й жебрак же я, що навіть на подяку бідний. Та я таки дякую вам. Хоч, дорогі друзі, будьте певні, моя подяка трохи дорожча, ніж півкопійки. Повідайте: вас не підослали? Була в тому ваша власна охота? Добровільно прийшли ви? Нум, будьте подільчиві зо мною в правдивості. Нум, нум, кажіте.

ГІЛЬДЕНСТЕРН А що б ми мали казати, паничу?

ГАМЛЕТ Ну — дещо. Але доречне. По вас послано. Щось наче визнання блимає у вас у поглядах. Ваша скромність не достатньо сильна, щоб замазати визнання. Я знаю, добрий король і королева послали по вас.

РОЗЕНКРАНЦ Але по яку смерть послали б за нами, паничу?

ГАМЛЕТ Якраз туг ви і повинні мене просвітити. Та дозвольте вас при тому зацурувати. У нас були правила однакшництва. Співзвучні були ми замолоду. Ми були зобов'язані завжди зберігати, скажімо так, любов одного до одного. Тож задля всього, що може бути

ще дорожче, заради всього, чим найкращий викладач може вас наладувати: будьте зо мною прямі і щирі. Послано по вас чи ні?

РОЗЕНКРАНЦ (до ГІЛЬДЕНСТЕРНА) Ну? Що скажемо?

ГАМЛЕТ Я вже вас наскрізь бачу. Коли любите мене, то не викручуйтесь.

ГІЛЬДЕНСТЕРН Паничу, по нас послано.

ГАМЛЕТ А я вам скажу, навіщо. Я вгадаю так, що заощаджу вам відкриття чи, пак, викриття. Ваша довірочність супроти короля та королевої? Не бійтесь, не злиняє ані на пір'янку. А як і злиняє... Знаєте, як за давнини казали? Казали: коли сокіл у «митях» буває, — коли пора йому обмити за себе дитяче пір'я, а вбрати доросле, — то тоді особливо не дасть гнізда свого зобидити. А ви ж у мене соколи, і вже по «митях», чи не так? Слухайте сюди. Нещодавно, — сам не знаю, чому, — весь мій добрий гумор луснув і накрився. Під три чорти пішли звиклі вправи. Зо мною справді кепсько. Оці-о чепурненькі рамці, оця земелька-матінка для мене наче лисий мис — знаєте, встромляється в море, та й годі! Ясновельможна повітка, повітрячко, гляньте но, отой молодецький небозвід, отой вельце мостивий місток понад нами, гей, ще й вогник на ньому золотиться, — а мені воно купа чуми, випар зарази. Людина! Таж дивіться, який з неї кушень доробку. Царський розумом. Хисту — без берегів. А образ! Рухається з виразом, довершено, подивугідно. Коли щось робить — чисто янгол. Кмітливий так, що й біс його зна, — мов молодий бог. Красень, подобень білого світу. Мірка всякого дихання, яке, мовляв, хвалить Господа. І що ви думаєте? Як я роздивляюсь на отой — скажімо так — цимес праху? До лямпочки він мені. До лямпочки мені во чоловіцях. Ні, не тільки чоловік, жінка теж. Чого смієтесь? Гадаєте, я бабостріл?

РОЗЕНКРАНЦ Не гадаю, паничу.

ГАМЛЕТ А чого ви кинулися зуби продавати, як сказав «до лямпочки мені во чоловіцях»?

РОЗЕНКРАНЦ Мені здумалось, паничу — Я подумав, якщо вам опротивів рід чоловічеський, то яке ж пісне у вас буде лице, коли прийдуть лицедії. Ми якраз наздогнали їх дорогою. Вони бажать послужити вам своїм умінням.

ГАМЛЕТ А, як так, то гостинно прошу. Особливо того, що король грає. Його величності сплачу я данину. А й мандрівний лицар знадобиться тут: палаш, тарча! І герой-коханець недурно зідхатиме. І герой з настроями, герой-неврастенік, дограє ролю в мирі. І штука нехай смішить того, хто має лоскоти в діяфрагмі. Та й примадонна, первонані мусить вільно висловитись. Гей, вона мусить ламати білі руки, бодай при тому і ламались білі вірші. Що то за шпана, оті лицедії?

РОЗЕНКРАНЦ Ті самі, що вам сподобались колись. Городські трагіки.

ГАМЛЕТ Яким то їх вітром сюди? Стаціонар чейже був для них вигідніший. І доброю славою, і доброю наживою.

РОЗЕНКРАНЦ Либонь їм перебили діло найновіші модерністичні витівки.

ГАМЛЕТ Як я був у місті, вони ще мали успіх. А зараз що — не ведуть уже перед?

РОЗЕНКРАНЦ Не ведуть. Тепер інакший авангард.

ГАМЛЕТ То вони в ар'єргарді? Іржавіють?

РОЗЕНКРАНЦ Я б не сказав. Вони силкуються дотримувати крок. Але з'явився дужчий конкурент: виводок пацанів. Вищать модерними фальцетиками, ловлять півнів на високих нотах, проте нема ради. Їх моторошно оплескують, їм жорстоко апльодують. Ото й є модний авангард. Він увів у неславу звичайні — або, як тепер їх називають: конвенційні — сцени. Рапіра пера злякалась гусячого. Багато хто боїться туди і носа показати.

ГАМЛЕТ Кажете, пацани? Дітлахи? Хто ж їх утримує? Хто їх сплачує? Що, вони справді хочуть бути вмільцями тільки доти, поки спроможні заводити, як собака в сливах? А що вони потім скажуть, коли самі доростуть до звичайних, до отих конвенційних акторів? Бо воно дуже схоже на те, що доростуть, — якщо, звичайно, не надібають на щось ліпше. Отож, кажу, чи не закинуть вони тоді своїм драмописарям кривду, що вчили їх верещати проти власного спадкоємства?

РОЗЕНКРАНЦ Воно дійсно багато роботи. З обох боків. А народів що? Він і за гріх не має гиджгати їх одне проти одного. Якийсь час було так, що й ламаного щеляга поет з актором не заробляли, коли не йшли навкулачки з конкурентом.

ГАМЛЕТ Може таке бути?

ГІЛЬДЕНСТЕРН Ще й як. А скільки голів провалено при тому.

ГАМЛЕТ І мозок провалився у битві з звитяжними шкетами?

РОЗЕНКРАНЦ Атож, паничу. Геркулес провалився, що тримав глобус театру. І глобус теж провалився.

ГАМЛЕТ Дивно. Вельми дивно. Ви знаєте, дядько мій — король Данії. Так якраз оті, що кривились були на нього, поки ще жив мій батько, платять тепер двадцять, сорок, п'ятдесят — я знаю? — сто дукатів за одну мініятуру з нього. Щось протиприродне, най тя нагла кров заллеє. Так сказав би кожен хвилозоп.

Сурми ззовні.

ГІЛЬДЕНСТЕРН Лицедії.

ГАМЛЕТ Панове, гостинно прошу до Ельсінору. Ваші руки, нум! За приналежність гостинних запросин правлять манери та й звичай старосвітський. Нехай тепер виконаю звичай супроти вас у відповідній оздобі. Нехай я з лицедіями якщо не лицедіятиму, то бодай лицеміритиму. Кажу вам: зовні все повинно бути антик-марé. Більш, ніж

ви, повинні вони відчути, що їх приймають з фасоном. Отож, гостинно прошу. А мій дядькобатько і моя тітконечка блудять.

ГІЛЬДЕНСТЕРН Дорогий паничу — блудять?

ГАМЛЕТ Ну, скажімо — заблуждаються. Бо з мене прищелепуватий тільки тоді, коли зривається бора, чи бөрва, чи борвій, чи дюдя, чи як там по-нашому норд-норд-вест. А подме теплесеньке війло з півдня, і я знову не спроможен відрізнити шуляка від жуліка.

Вихід: ПОЛОНІЙ

ПОЛОНІЙ Зичу добра панству.

ГАМЛЕТ Гільденстерне, гов! — і ви теж! — підставляйте вуха. Будьте чуйні у вусі та мотайте на вусі. Ви бачите здоровецьке немовля. Воно ще не вийшло з пелюшок.

РОЗЕНКРАНЦ А, може, воно вже вдруте ввійшло в них. Чи диво ся, як то колись казали, стару помолодіти? Діти і діди, воно й звучить сливе однаково.

ГАМЛЕТ Спам'ятає моє слово, він теревенитиме про акторів. Помічайте. Авжеж, пане, це ви правильно. В понеділок дуже вранці, бранці, тра-та-та, ланці.

ПОЛОНІЙ Новини, новини, паничу, новини маю для вас.

ГАМЛЕТ Я маю для вас, паничу, новини. Найсвіжіші: був собі Росцій, римський лицедій — —

ПОЛОНІЙ Лицедії, паничу, лицедії, якраз про лицедіїв.

ГАМЛЕТ Ланці, тра-та-та, посланці.

ПОЛОНІЙ Честю присягаюся — —

ГАМЛЕТ Ланці, посланці. А коли їдуть на ослах, то називаються осланці. І ще можна римувати: осланці — за — — Скажімо: осланці — задрипанці.

ПОЛОНІЙ Та ні бо, найліпші ігреці у світі. І вони грають усе на світі: трагедію, комедію, історію, пастораль, пасторальну комедію, історичну пастораль, трагічну історію, трагікомічно-історичну пастораль, нерозривну дію, ба навіть нерозбивну подію. Від Сенеки не пошиніють, від Плявта не розплямкаються, он які вони. Єдині у своєму роді, коли йдеться про текст писаний чи то про відсебиці.

ГАМЛЕТ «І судив Єфтай Ізраїля шість год». Бо: «і мовляли вони до Єфтая: іди до нас та й гетьмануй над нами». А як із твоею казною?

ПОЛОНІЙ Що то за казна, паничу?

ГАМЛЕТ Казна що? Казнащо. Не розуміє! То, так би мовити, сокровище, скарб. Отож, «як же прийшов Єфтай в Массифу додому, аж виходить зустріч йому дочка його з музиками й танцями — була вона в його дитина єдина».

ПОЛОНІЙ І все та стара музика про дочку.

ГАМЛЕТ Може, не так, старезний Єфтаю?

ПОЛОНІЙ Коли ви, паничу, на мене Єфтай кажете, то одвічу вам так: авжеж, у мене є дочка, і люблю я її понад усяку міру.

ГАМЛЕТ Ні, ні, далі не так.

ПОЛОНІЙ А як далі?

ГАМЛЕТ Далі так: «коли ти одверз уста твої перед Господом, дак чини зо мною так, як промовив еси». А потім уже знаєте: «й він справдив на їй обіт свій, що ним обрік себе». У перших рядках однієї благочестивої пісні вздрієте ще більше. Та погляньте: ондечки йдуть оті, хто вкоротять мені мову.

Вихід: четверо чи й п'ятеро ЛИЦЕДІВ.

Ну, ну, ласкаво прошу, майстрове. Усіх, усіх гостинно прошу. Страшно радий вас бачити, мої добрі друзі, гостинно прошу. Гей, старий друже, твоя вивіска трошечки взялася бганками, відколи я тебе востаннє бачив. То ти аж у Данію прибув бородою на мене трясти? А, і моя паніматка тут. Богородицею присягаюсь, ваша жіночість від часу останнього побачення підтягнулась угору. То щоб не сказати взагалі, мовляв, високий до неба — У всякому разі, на цілий за-каблук ближче до неба. Дай же Боже, щоб голосочок ваш та й не згубив видзвону, як ото щербатий злотий. Ні? Майстри, всіх вас ласкаво прошу. Ми зараз облітаємо, немов оті соколи на французькому полюванні, всі речі, що їх тільки побачимо. Промову, щирю, нерозводнену промову! Нум, покажіть, що ви вмієте. Нум, промову! Таку, щоб з пристрастями.

ПЕРШИЙ ЛИЦЕДІЙ А яку б то промову, добрий паничу?

ГАМЛЕТ Я чув колись, як ти промовляв. Воно ніколи не було виставлене, а як і було, то не більш як один раз. Я пригадую, п'еса не сподобалась мільйонам. Для загалу з неї була іскра, іскорка, щось надто витончене. Але як я її сприйняв, ба й ті, хто розуміються краще за мене, — була це розкішна річ. Прекрасний розподіл сцен, почуття міри, одне слово — хитра робота. Пригадую, хтось мовляв, там нічого не пересолено для гострої присмаки, жадного речення, яке говорило б за авторську афектацію. Мовляв, у тому якраз найщиріший спосіб віддати так корисне, як і приємне. Воно, мовляв, куди красніше, ніж красовите. Я любив звідти особливо одну промову. Еней розповідає Дідоні. Зокрема, коли він говорить про вбивство Пріяма. Коли пам'ятаєте, починайте з цього рядка — покажіть клясу, покажіть клясу —

Прегрубий Пірр, мов той хижак Гірканський — —

Ні, не так. Я плутаю. Але починається таки з Пірра...

Прегрубий Пірр, чия понура зброя
 Чорніла ніччю намірів його,
 Коли лежав він у коні зловіснім,
 Обмазав свій жахливий, темний вид
 Геральдики страшною кольорами:
 Від голови до ніг багряний — жаром
 Доріг присушена оздоба крові:
 Батьків і матерів, дочок, синів!
 А жар світив проклятим, лютим світлом,
 Осяював убивство владаря.
 Розпечений, лихий, в кривавих згустках,
 З карбункулами віч, пекельний Пірр
 Пряма панотця шукає — —

Ось так. Ведіте далі.

ПОЛОНІЙ А їйбо, паничу, славно. Деклямуєте з наголосами, з розсудом.

ПЕРШИЙ ЛИЦЕДІЙ — — Ось він,
 Безсилий проти грека: древній меч
 Противиться руці, упав, лежить,
 Не слухає наказів. Не рівня
 Пріямові той Пірр на лють і розмах:
 Від вимаху самої злої зброї
 Знечулений заточується батько.
 По непритомнім Іліоні подих
 Пронісся й полум'я нагнув додолу
 І вухо Пірра тріском полонив.
 Бо гляньте: меч його, що був схилився
 Над молоком Пріямових сідин, —
 Завис, і Пірр, жорстокости подоба,
 Застиг між волею та виконанням,
 Нечинний.
 Та часто бурі передує тиша,
 Мовчазний безрух у склепінні неба,
 Вітри зухвалі мовкнуть, і земля
 Беззвучно мертва. Й ось жахливий грім
 Нараз повітря рве. Так Пірр, по павзі,
 Знову чує у собі спонуку помсти.
 Не били так песиголовські довбні
 По латах Марса з їх довічним гартом,
 Як ось кровопускальний Піррів меч
 Б'є на Пріяма.
 Гей ти, Фортуно, ти, всесвітня курво!
 Ви, боги на своїй нараді спільній,

Її знесильте, їй побийте вісь
І спиці в колесі, жбурніть обіддя з неба,
Хай враг його візьме!

ПОЛОНІЙ Занадто довго.

ГАМЛЕТ Занадто довга ваша борода. Стрижій на неї чекає. Промовляй далі, прошу. Цьому треба бугі-вугі або сороміцької коломийки. Бо інакше засне. Промовляй далі. Тут перехід до Гекуби.

ПЕРШИЙ ЛИЦЕДІЙ Та горе! З'ява: королева в трясці — —

ГАМЛЕТ Королева в трясці?

ПОЛОНІЙ А чого — воно добре. Королева в трясці — добре.

ПЕРШИЙ ЛИЦЕДІЙ — — Гасає боса й полум'я грозить
Сльозами залити. В коси вплівся клопоть,
Де щойно був вінець, а замість шат
Їй обвиває схудлий поперек
Ухоплене в тривозі покривало.
Хто бачив те, хай вмочить в яд язик
І ним Фортуни зраду позиває.
Ба й боги, будь вони її узріли,
Як на очах у неї Пірр ненаглий
Мечем дружини члени шматував,
То вибух її зойку до небес —
Якщо їх смертне зворушити здатне —
Сягнув би, і всевидящее око
Вже пролило б не жар, а жаль.

ПОЛОНІЙ Гляньте, в нього в самого жаль проливає око. Та й барва обличчя крутнулась в інший бік. Годі, благаю тебе.

ГАМЛЕТ Розкішно. Решту договориш потім. Мій добродію, чи не бажали б ви доглянути, щоб наших акторів добре влаштували? Чуєте? Скажіть поводитися з ними як слід. Вони абстрактна знятка, скорочений літопис доби. Краще вам після смерти дістати кепську епітафію, аніж, поки топчете ряст, від них погану біографію.

ПОЛОНІЙ Я, паничу, їх потрактую згідно з їхніми заслугами.

ГАМЛЕТ До лисого дідька, чоловіче. Трактуйте їх значно краще, ніж згідно з заслугами. Трактат мав би сумний кінець, якби кожному котюзі давати по заслугі. Обійдіться з ними на мірку власної вашої шани і гідності. Тоді, до речі, і ваша гідність виросте в догідність на тлі їхньої принагідності.

ПОЛОНІЙ Ходіть, панство.

ГАМЛЕТ Слідуйте, друзі, за ним. Узавтра ігрище.

Відхід: ПОЛОНІЙ, ЛИЦЕДІІ крім ПЕРШОГО.

Слухай но, старий приятелю. Чи ви можете заграти «Вбивство Гонзаго»?

ПЕРШИЙ ЛИЦЕДІЙ Чому ні, паничу.

ГАМЛЕТ Знаменито. Виставте нам його взавтра увечорі. Ви спроможні, на всякий випадок, вивчити шматочок тексту, отак рядків з дванадцять — — може, шістнадцять — — я його укладу і вставлю, — спроможні?

ПЕРШИЙ ЛИЦЕДІЙ Чому ні, паничу

ГАМЛЕТ Блискуче. Йди за тим паном. Та гляди мені, щоб його не уславили вашим тимпаном. Чи, про мене, тулумбасом.

Відхід: ПЕРШИЙ ЛИЦЕДІЙ.

Отже, мої — як то ми колись казали? — мої корінні. Попрощаюся з вами до вечора. Гостинно прошу до двору до Ельсінору.

РОЗЕНКРАНЦ Охоче, паничу. Ходить здорові.

ГАМЛЕТ Щасть вам Боже.

Відхід: РОЗЕНКРАНЦ, ГІЛЬДЕНСТЕРН.

Ну, от. Нарешті сам.

Ох, я ж і фрасер, ох і оглойд!

Цей мімік погорілого театру —

Із-за мани, з-за гри в примарну пристрасть —

Уявою присилувати душу

Спроможен так, що ряска крейджаніє,

На ній погоди переміна, дощ,

І голос ще надламаний вдодаток

До цілості. А цілість що? Ніщо.

Отак собі. Гекуба.

Вже так по-панському-еспанському казавши:

Хулі йому Гекуба, хулі він

Гекубі? На хріна йому?

А отже ж.

Я уявляю, що б він, бувши мною,

Встругнув тут. Сцену б з поверхом зарюмсав,

Мішком би винних, переляком вільних,

Незнайків забалакав би, доценту

Всіх засліпив би, всіх би заглушив.

А я?

Придурок, що гойдається в байдарці

Івасиком-телесиком таким,

І човен води повен. Королівську

Життєву касу сьавки закосили,

А я й ні пари з уст. Чи я ж дрефун?

Чи кумпол мені, може, розвалили?
За бороду по городу вели?
Набили носа? Брехнями напхали
Горлянку аж углиб легенів? Хто?
Ніхто. Я сам. Нероба. Фат. Стилята.
Піжончик, що йому бракує жовчі.
Бо витиснув би з себе я гірчицю,
І вже б стерв'ятник горній впав на стерво,
Шурнув би на уїддя падла. Падла?
Я сам падлюка, підлий торбохват,
Стидкий, гидкий, бридкий — як там ще? -- мерзкий!
А знаєте ви, що таке ішак?
Не знаєте? Дивіться. Тут ось він.
У нього вбили батька. Дорогого.
А славних прадідів великих правнук,
Під'юджений до мсти згори і низу,
Мов баба, лиш клене та дулі тиче.
Тьху! Та нічого. Викине мій мозок
Ще коника такого їм, що й ну.
Я чув, є тварі з почуттям провини,
Які від ловко зладжених видовищ
Геть бараніють і сурмлять свій злочин.
Убивство без'язике, та озветься
Воно чаклунським голоском. Ушкварять
Хлоп'ята дійство про убивство батька:
Хай дядько кнацає, а я — на шухер.
Він скорчиться, і я вже в курсі справ.
Бо той мій привид може бути й блефом:
Нечиста сила мудра на приваби
Неповідимих, мовити б, ресурсів.
А слабодух, як я, либонь потрапить
І поготів із чортом чорзнаде.
Ні, духу, одканай! Стосунок більший
Я мацатиму: перевірить гра,
Чи є в царів для совісти діра.

Відхід.

1960.